

CO MĚ V ŽIVOTĚ NEJVÍC BAVÍ A PROČ?

Jiří Mencl

Ostré sluneční paprsky dopadly na má víčka a donutily je, aby se otevřela. Ale ještě chvíli předtím jsem v podvědomí slyšel nějaké zvuky, které mne pomalu křísily z tvrdého spánku desetiletého kluka. Posadil jsem se a udiveně zaposlouchal do směsice známých i neznámých zvuků. Známých zvuků motorových vozidel, ale i jakýchsi nových mně nesrozumitelných hlasů. Němčina to rozhodně nebyla. Podíval jsem se na hodiny. Bylo pět. V tu dobu jsem každý den slýchal výkřiky německých vojáků doprovázejících eskortu ruských válečných zajatců někam za město na nucené práce. Dnes tedy tomu bylo jinak. A tu nečekaně pronikl do mých uší břeskňý zvuk vojenské kapely. Muselo to být někde docela blízko, protože jsem zcela zřetelně rozeznával melodii slavné „Škoda lásky“, která se během války stala hymnou spojeneckých armád.

Ale abych nepředbíhal. Sotva jsem se probral ze spánku, tatínek už na mne z továrního dvora volal otevřeným oknem, abych si pospíšil, že se půjdeme na něco podívat. Vyběhl jsem ze dveří našeho miniaturního obydlí, které dříve bývalo vrátnicí nějaké rozbombardované továrny, a vydali jsme se do ulic. A vskutku bylo se na co dívat. Ještě včera projelo téměř prázdnými ulicemi Innsbrucku sem tam jen nějaké vojenské či civilní vozidlo plné prchajících německých důstojníků a zavazadel s „válečnou kořistí“. Tato auta ale už nesměřovala na východ, ale opačným směrem, aby hledala spásu u svých válečných nepřátel. A dnes? Dnes byly ulice plné tanků a jeepů, jakož i další vojenské techniky americké armády. A mezi tím bezpočet amerických vojáků bílé a černé pleti v khaki uniformách.

Všichni jsme nadšeně vítali příchod americké armády, protože to pro nás znamenalo konec totálního nasazení. A samozřejmě konec válečného utrpení. Radost a nadšení nebraly konce. Náš kluky už doma nikdo neudržel. Celé dny jsme pobíhali městem, na všechno jsme byli zvědaví a nejraději jsme šplhali na tanky, jejichž posádky nás obdarovávali žvejkačkami a čokoládou.

Samozřejmě, že jsme od vojáků pochytili nějaká ta anglická slovíčka, abychom mohli s nimi vést „společenskou konverzaci“. Německy jsem se za ty měsíce, strávené v Německu a Rakousku, naučil docela slušně. Předtím jsme žili v Polsku ve Varšavě, kde byl tatínek zaměstnán jako specialista v továrně na letecké motory. A já jsem tam, samozřejmě, chodil do polské školy, takže polsky jsem mluvil jako rodilý Polák. A doma se mluvilo česky. Znalost češtiny, polštiny a němčiny mne směřovala k tomu, že jsem se začal o jazyky více zajímat. Těšilo mne hlavně to, že se mohu domlouvat s širokým okruhem lidí a ledacos si v těchto jazycích i přečíst. To, že v budoucnosti budu dělat občas tlumočníka a „do šuplíku“ překládat cizojazyčné knihy anebo že si budu číst své oblíbené autory v originále, mne ještě zdaleka nenapadlo. Velký vliv na mou rostoucí zálibu v jazycích měl náš pobyt v tak zvaných „lágrech“ neboli táborech, do kterých Němci svázeli na práci zahraniční dělníky ze všech koutů Evropy. Největší z lágrů, ve kterém jsme byli umístěni i my, byl ten poslední před odchodem do Innsbrucku, a to tábor v rakouském Bregenzu u Bodamského jezera. Zde se nacházela doslova spleť národů a jazyků, pravý babylon. Zatímco rodiče odcházeli denně na práci, já jsem s ostatními dětmi zůstával v táboře, kde jsme se mezi sebou dorozumívaly jak to šlo. Večer pak, po návratu dospělých z práce, tu bylo obzvlášť živo. Musím podotknout, že s blížící se východní frontou, dozor německých stráží nad osazenstvem táborů značně polevil, protože teď měli dobyvatelé světa jiné starosti. Večery pak byly věnovány, pokud to šlo, zábavě, v níž dominovaly stolní hry, zejména dáma a šachy. Promítaly se tu rovněž německé filmové veselohry, ale hlavně filmy o vítězném tažení německé armády na východ. Nejvíce se mi ale líbily estrády, kde zástupci různých národů předváděli své umění pro pobavení ostatních. I hudební nástroje se tu našly. Takovým způsobem se snažili nedobrovolní obyvatelé těchto táborů zpříjemnit si svůj těžký úděl. Očima dítěte jsem viděl život v táborech samozřejmě jen z té lepší stránky. A moje záliba v jazycích se zde jen posilovala.

S příchodem osvobozené armády se náš život okamžitě změnil. To je ale už jiná kapitola. V Innsbrucku jsem měl příležitost začít se učit anglicky, ale nebyla to žádná soustavná výuka, takže s pravou výukou jsem začal až doma, v Československu.

V Rakousku jsme zůstali poměrně dlouho, ještě několik měsíců po válce, protože tatínek byl členem repatriční komise, která se starala o návrat všech totálně nasazených zpět do jednotlivých ze-

mi, odkud pocházeli. Takže my jsme opouštěli Rakousko posledním transportem, který mířil do osvobozeného Československa. Tady jsem se snažil své jazykové znalosti dále rozvíjet a došlo i na tu angličtinu, která se mi stala největším koníčkem. Na vysoké škole se pak moje jazyková výbava rozšířila o povinnou ruštinu a dobrovolnou španělštinu. Každé prázdniny během studia na vysoké škole jsem pak trávil jako průvodce zahraničních skupin mládeže anebo jsem vozil naše mládežnické skupiny do Rumunska, kde jsme se dorozumívali německy. Jednou mi byla ale také svěřena skupina členů Zeměpisné společnosti naší Akademie věd, se kterou jsme projezdili celé Rumunsko a poznali tuto zemi trochu jinak než běžní turisté. Tlumočení v rámci větších kolektivů, zvláště v cizině, byla dosti náročná a vyčerpávající práce. Mne to ale moc bavilo a upevňovalo to mé jazykové znalosti.

Někdy ale můžete zažít v rámci tlumočení překvapení, jako se to stalo mně. To jsem ovšem neměl tušení, co mne čeká. Rád bych na závěr mého vyprávění jednu takovou událost popsal trochu blíže. Příhoda, která následuje, se stala v padesátých letech během mých studií na VŠE v Praze. Vše se odehrálo tak, jak to zde popisuji, jen oficiální názvy zahraničních delegací a jejich zemí už dávno propadly děravým sítem mé paměti.

Je krásné letní odpoledne a já sedím nad hromadou jazykových příruček ve svém studentském pokoji v koleji na Jarově. Pozdní slunce se usmívá na chodce, spěchající z práce domů a já se mračím nad hromadou učebnic, abych si osvěžil slovní zásobu z oblasti **Obraty společenského styku**, především pak oddíl **Návštěvy: vítání – pozdravy – loučení**. Problém spočívá ovšem v tom, že musím být připraven na nejhorší, protože nevím, které jazyky budu potřebovat.

Aha, že jsem ještě neřekl o co jde? Tak promiňte, hned to napravím.

Včera na škole si mne pozvali soudruzi z fakultního výboru ČSM a sdělili mi, že se v těchto dnech koná v Praze významná mezinárodní konference demokratické mládeže z celého světa na téma boje za mír a při té příležitosti se budou pořádat i různé společenské akce pro zpestření programu pobytu zahraničních delegací. Úkolem konference je posílit boj demokratické mládeže na celém světě o zachování míru. Po této globálně vyčerpávající informaci mě dále sdělili:

„Soudruhu, naše škola byla pověřena uspořádáním taneční zábavy pro delegáty konference. Už jsme zajistili přítomnost jednoho pražského tanečního orchestru a dívčího pěveckého sboru coby tanečnic pro přítomné delegáty. Pro zvýšení dojmu děvčata přijdou v národních krojích. Ty národní kroj mít nemusíš.“

„A co konkrétně budu mít na práci já?“ pípнул jsem nervózně.

„Ty, soudruhu, budeš ty delegáty vítat na schodech před hlavním vchodem do budovy školy a ukážeš jim, kudy se mají ubírat do tělocvičny, aby nám tu nebloudili po škole.“

„A jakými jazyky se budeme domlouvat?“

„To, soudruhu, sami nevíme. Ty prý ale děláš do jazyků, tak si určitě poradíš. My ti věříme. K nám do školy přijdou delegáty z Afriky, Asie a Jižní Ameriky, tak si to prober. Jo, a ještě něco, soudruhu. Úkol, který ti svěřujeme, ber se vší vážností. Vždyť ty budeš první soudruh, se kterým na naší škole přijdou do styku. Na tobě tedy záleží, jaký bude jejich první dojem. A nezapomeň, že mezi nimi budou samé významné osobnosti, vždyť to jsou nejvyšší představitelé mládežnického hnutí ve světě. U afrických delegací budou v jejich čele i samotní soudruzi králové různých kmenů nebo jejich potomci.“

O tom jsem něco věděl. V Africe měl skoro každý kmen v čele nějakého toho krále, takže se tam jimi jen hemžilo. Několik z nich studovalo i na naší škole. Od ostatních zahraničních studentů se lišili tím, že nestudovali vůbec, jen si užívali pražského nočního života s kapsami plnými peněz, jak od svých královských tatíků, tak hlavně od naší vlády, která jejich studium v rámci solidarity s chudými koloniálními zeměmi Afriky štědře dotovala. Ale že to byli soudruzi, to jsem nevěděl. Do teďka.

Zatímco jsem si v hlavě přehrával včerejší rozhovor se soudruhy na výboru ČSM, dal jsem se do gala, zavřel okno i příručky, našel tramvajenku i stravenku do menzy (pro případ, že by mi tam nedali večeři) a vydal jsem se za dobrodružstvím. Slunce se už mezitím schovalo za žižkovské činžáky a já le-
těl na jednadvacítku, která jela přímo ke škole. S blížící se zastávkou „U Bulhara“, kde jsem vystupoval, rostla i moje nervozita. Ta různorodost národů mne děsila. Vždyť to představuje desítky jazyků! To jsem se dostal do pěkné šlamastyky.

Ve škole jsem zaujal své postavení před hlavním vchodem do budovy, vyzkoušel, na kterém schodu budu nejlépe reprezentovat naši socialistickou vlast a očekával věci příští. Nečekal jsem dlouho a autobus s očekávanými delegáty zastavil před schody vedoucími do budovy. Vzápětí se z něj vyhnulo téměř pět desítek delegátů oděných v krojích pestrých národních barev jednotlivých zemí. Proud delegátů se pomalu blížil ke mně, zatímco já jsem se snažil narovnat podlomená kolena, zakrýt jejich třes a získat sebevědomý vzhled. Ale štěstí se na mne usmálo. V čele delegátů kráčela impozantní postava, která měla osazenstvo autobusu na starosti. Příjemný chlapík středních let, ošlehaný východními i západními větry světové diplomacie, který mne ihned bodře oslovil s tím, že mi bude představovat jednotlivé delegace a já že je budu posílat příslušným směrem. S tím jsem souhlasil. Rád je pošlu kamkoliv, jen když u toho nebudu muset moc mluvit. A tak se přede mnou střídaly dvou až čtyřčlenné delegace a uctivě čekaly, až mi je dotyčný průvodce představí. A tak jsem měl tu čest přivítat např. delegaci demokratické mládeže z Argentiny, prezidenta svazu pokrokové mládeže z Čadu, mladé bojovníky za světový mír z konžského kmene Uta-Buta v čele s králem Atu-Batu atd. atd. Všichni se mi obřadně klaněli, podávali mi ruce, kterými jsme si soudružsky potřásali, jako bych byl tím nejvyšším představitelem organizace pořádající tento celosvětový meeting. Anglicky jsem jim sdělil, že je vítám a levou rukou jsem mávl dozadu směrem k tělocvičně. Takže jsem, až na tu uvítací formulku v angličtině, že mne to těší (někde jsem přidal, že mne to těší moc), nemusel vůbec mluvit. Zarazilo mne ale, že mezi delegáty nebyla ani jedna dívka. Mezi tím přijel další autobus, který dovezl avizované dívky v národních krojích. Děvčata z autobusu prolétla kolem mne bez představování jako víchr. Jen jedna dívenka spočinula na mne pohledem o něco delším než bývá zvykem.

Tak jako všechno má svůj konec, tak i poslední účastník očekávané veselice zmizel kdesi v útrobách školy a já zůstal stát na schodech sám. No vida, dokázal jsem nemožné. Tolik strachu a příprav a nakonec jsem se „domluvil“ v několika řečech téměř bez použití jediného cizího slova! I to se stává!

Po dobře vykonané práci jsem se rovněž odebral do tělocvičny, odkud už zaznívala taneční hudba jakéhosi studentského bandu, v překvapivě vynikajícím přednesu. Studenti, u vědomí důležitosti reprezentace české kapely před světem, spustili bez zábran skladby, které jim obvykle nebylo dovoleno hrát. Soudruzi patrně sami pochopili, že s častuškami na celý večer nevystačí a tak z podia zaznívaly jedna za druhou jak naše taneční skladby, tak i slavné skladby Glenn Millera, Duke Ellingtona, Benny Goodmana, Ray Antonyho a dalších. Hudebníci hráli s nebývalou chutí a delegáti s nemenší vervou roztáčeli naše krojovaná děvčata po parketu tělocvičny.

Mně se do tance moc nechťelo, jen jsem se tak ležérně opíral o koně odstaveného s ostatním tělocvičným náradím u stěny a se zájmem sledoval rej pestrobarevných párů. Byl jsem přece jen poněkud rozrušen nedávno prožitými chvilkami napětí, jak to všechno dopadne. Potřeboval jsem se prostě vydechovat a načerpat do života čerstvou mizu. Tu se přede mnou náhle objevila dívka, která mi venku věnovala ten významný pohled a mlčky mne vyzvala k tanci. Probral jsem se z mrákot a šel za ní na parket. Chvilku jsme oba dva mlčeli a jen se mile na sebe usmívali, když tu náhle dívenka zabodla svůj rozkošný prstík do mé hrudi a pronesla plynule anglicky „English?“ A já, naivka, jsem jí plynule česky odpověděl: „Se mnou můžeš mluvit klidně česky“, a hrdě jsem dodal, že „jsem Čech“. Ovšem tu vlasteneckou hrdost jsem sdílel patrně sám, protože dívčin dosud příjemný obličej se proměnil ve výraz zklamané fúrie, vyjadřující nejvyšší stupeň opovržení. Jaký by ani Shakespeare nedovedl popsat ve svém Zkrocení zlé ženy. Dívka mne prudce odstrčila a ve vteřině mi zmizela z dohledu. Po vzrušujících chvílích napětí, prožitých na schodech, jsem si ani moc nepřipouštěl rozsah svého pádu. Naopak, ulevilo se mi, když jsem zakrátko spatřil onu dívenku na parketu, opět se mile usmívající, v náruči soudruha krále Atu-Batu.

A já odkráčel na opožděnou večeři do studentské menzy.

Osobní údaje: Ing. Jiří Mencl; nar. 23.9.1934

